

Безмежное поле

Unendliche Felder

Unendliche Felder

Ukrainische Lyrik
in deutscher Nachdichtung von
Irena Katschaniuk-Spiech

Безмежнеє поле

Українська поезія
у переспіві німецькою мовою
Ірини Качанюк-Спех

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

ББК 84-5Нім
Б39

Передмова *Зоряни Гладкої*

Упорядник *Михайло Смолій*
Літературний редактор *Каті Бруннер*

Б39 **Безмежне поле:** Українська поезія у переспіві німецькою мовою Ірини Качанюк-Спех/Упоряд. М. С. Смолій. — Укр. мовою з паралельним німецьким перекладом.— Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 160 с.

ISBN 978-966-10-0339-1

ББК 84-5Нім

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавця.*

ISBN 978-966-10-0339-1

© Ірина Качанюк-Спех, переклад, 2010
© Упорядкування Смолій М. С., 2010
© Передмова З. Гладкої, 2010
© Навчальна книга – Богдан, макет,
художнє оформлення, 2010

Ірина Качанюк-Спех народилася 13 червня 1935 року у Львові в сім'ї вчителів. Одружена зі співаком і композитором Степаном Спехом і має трьох синів: Осипа, Степана та Андрія. Разом із сім'єю живе у Мюнхені.

Irena Katschaniuk-Spiech ist am 13. Juni 1935 in Lwiwals Tochter eines Lehrerehepaars geboren. Sie ist mit dem Sänger und Komponisten Stephan Spiech verheiratet und hat drei Söhne – Joseph, Stephan und Andrij. Gemeinsam mit ihrer Familie wohnt sie in München.

Здобувши педагогічну освіту на факультетах романістики, германістики й словістики університету ім. Максиміліана у Мюнхені, розпочала викладацьку та перекладацьку діяльність. Упродовж багатьох років вона є доцентом Мюнхенської вищої народної школи, де викладає українську та французьку мови. Водночас вона — викладач німецької мови в українському Вільному Університеті в Мюнхені. Ірина Спех – член Національної спілки письменників України, автор низки праць українською та німецькою мовами та підручника української мови для німецькомовних студентів.

Ірина Качанюк-Спех із молодих років є активним діячем українських товариств у Німеччині. Знання мов, високий інтелектуальний рівень та організаторський талант стали добрим підґрунтям для виконання різних громадських обов'язків.

Перекладацьку діяльність почала ще в студентські роки. Особливо захопилася творчістю Лесі Українки, переклала німецькою мовою багато її поезій, драм, серед них "Лісову пісню". З-під її пера вийшли переклади літературних творів Т. Шевченка, І. Франка, І. Калинця, Л. Костенко, Д. Павличка, Р. Єндика, В. Яніва та інших. Уперше в історії української перекладної літератури здійснила повний переклад "Енеїди" Івана Котляревського німецькою мовою й цим заслужила високе визнання.

Nach Beendigung ihres Studiums der Romanistik, Germanistik und Slawistik an der Ludwig-Maximilian-Universität München (mit einem Lehrerdiplom) begann sie, als Lektorin und Übersetzerin zu arbeiten. Seit vielen Jahren ist sie an der Volkshochschule München Dozentin für Ukrainisch und Französisch. Daneben ist sie Lehrbeauftragte für Deutsch an der Ukrainischen Freien Universität München. Irena Spiech ist Mitglied des Nationalen Schriftstellerverbandes der Ukraine. Sie hat zahlreiche Arbeiten in Deutsch und Ukrainisch sowie ein Lehrbuch der ukrainischen Sprache für deutschsprachige Studenten verfasst.

Seit ihrer Jugend ist sie aktiv in der ukrainischen Gemeinde in Deutschland tätig. Ihre Sprachkenntnisse, ihr hohes intellektuelles Niveau und ihr organisatorisches Talent bilden eine gute Grundlage für die Ausübung einer Reihe gesellschaftlicher Funktionen.

Mit der Übersetzungstätigkeit begann sie noch während des Studiums. Ihre besondere Liebe und Bewunderung gilt Lessja Ukrajinka, deren zahlreiche Dichtungen und Dramen sie ins Deutsche übertrug, darunter auch "Das Waldlied". Ihrer Feder entstammen deutschsprachige Übersetzungen der literarischen Werke von T. Schewtschenko, I. Franko, I. Kalynez, L. Kostenko, D. Pawlytschko, R. Jendyk, W. Janiw u. a. Als erste übertrug sie die "Aeneida" von Iwan Kotljarewskyj vollständig ins Deutsche, wofür ihr hohe Anerkennung gebührt.

Дорогий читачу!

Відкрий сьогодні цю книгу для себе. Погортай сторінки, на яких знайдеш літературні голоси України — європейської схованки скарбів людського розуму і духу. Тут, перед твоїми очима, нова територія для пізнання: гарна, квітуча, багата щирими думками працюютих мистців. Почуй їхні проникливі слова до тебе, їхні голоси — переспівані на німецьку мову достойним тлумачем, Іриною Качанюк-Спех.

Цей переспів — вільний переклад віршами — народжувався упродовж кількох років і був зроблений за покликом серця, шанобливо і впевнено щодо прагнення відкрити німецькому читачеві органічність та неповторність українського поетичного мистецтва.

У цій книзі зібрана лише мала частинка поетичного скарбу України. Тут на передньому плані — імена, знані у кожному домі, імена-ікони, котрі вічні і ще досі несуть у собі суттєвий вплив на свідомість багатьох громадян сучасної європейської України. Тут, дорогий читачу, ти зустрінеш перегук кількох поколінь, кількох століть української поезики.

Наче зрослі до неба могутні гори, височать постаті класиків: Шевченка, Франка, Лесі Українки. Колодязі чистоти і правди — відкриті для нашого серця непересічні автори ХХ століття: Богдан-Ігор Антонич, Василь Стус, Ліна Костенко, Ігор Калинець, Дмитро Павличко. І життєдайні дерева, що беруть початок з глибокого кореня української автентичності, традиції мужності і віри у перемогу над злом у непростій історії України, лірики Олесь Лупій, Ігор Качуровський, Ярослав Камінецький, Володимир Янів, Ірина Сенік, Борис Сулим, Ніна Бай. Декотрі з наведених тут поезій були також покладені на музику такими видатними українськими композиторами, як Микола Лисенко, Олександр Білаш, Степан Спех, Тарас Ященко.

Дорогий читачу! Поринувши у глибину поетичних рядків цієї збірки, ти мимоволі мандруватимеш стежками українських поетів різних поколінь. Ти матимеш можливість відчутти силу українського поетичного слова, майстерно переданого мовою Гердера і Гумбольта, Гете і Шіллера, Лессінга і Гайне. Адже ж, це велике щастя кожної нації, що у ній є свої неповторні імена, Генії, які стали надбанням людства. Шекспір і Рільке, Поль Верлен і Гарсія Лорка — таке безмежжя постатей в літературі, можна продовжувати і продовжувати цей перелік.

Поетичне мистецтво у викладі відомого античного поета Горація, — це СПІЛЬНЕ ДОБРО.

Зоряна Гладка, член Національної спілки письменників України,
поетка українського Львова

Wer zehn Jahre im Dreck musste wandeln,
um in seinem Leben nur Schmutz zu erfahren,
und gezwungen in solchem Zustand zu handeln,
konnte dennoch die Reinheit bewahren,

wer täglich von Armut und Hunger getrieben
sich nach einem winzigen Brotstückchen sehnte,
wer trotzdem nicht stahl, ist ehrlich geblieben,
und fremdes Gut nie im Leben berührte,

wer nie sich verkauft, mit dem Feind sich verband,
um bösem Spott und Hohn zu entgehen,
wer allen Versprechungen stets widerstand,
auf sie taub blieb, ohne sich zu ergeben,

wer zu Kreuze zu kriechen niemals gewillt,
wer nach Almosen seine Hand niemals streckte,
wer auch in der Hölle an die Wahrheit sich hielt,
da er sie als sein wertvollstes Kleinod entdeckte,

wer hart war, bei der Muttersprache zu bleiben,
nicht bereit, seinen Stolz auf die Heimat zu missen,
wer noch fähig, fürs Vaterland Schmerz zu erleiden,
dann sagt von ihm nicht, er hat kein Gewissen!

Василь Стус

Утекти од себе геть світ за очі,
у небачене, нечуте, у немовлене,
де нема ані осмут, ні радощів,
де ніщо незбавлене, не здолане.
Жив би там – безоко і безсердо,
жив би так, як опадають вниз,
поріднившись із землею твердо,
до якої намертво приріс
поглядом, і серцем, і думками
(хто себе такого віднайде?).
Нерухомий і крихкий, як камінь,
нерухомий і крихкий, як день,
що зотлів і вижарів і знов
котиться з мульткавого поранку.
Ти – Адам. Журба – твоя коханка,
а земне тяжіння – то любов.

ВІД ПЕРЕКЛАДАЧА

Точно п'ятдесят років тому повстав перший переклад цієї збірки на німецьку мову поезії – “*Contra spem spero*” Лесі Українки. Це був неначе символ, без надії, таки сподіватись, що Європа колись пізнає Україну. Пів сторіччя тому Україна була в великій мірі неznана і також непризнана світом країна; дуже часто українцям приходилося переживати, що їм відмовлялося їхню національну ідентичність. Мимо цього, втративши Батьківщину, українці не втратили духовного зв'язку з країною свого походження. На міжнародному полі передавано знання про Батьківщину – зачитувано реферати, організовано культурні імпрези й музичні виступи. Так перенесено частинку України в далекий світ. Для кращого розуміння повстала потреба створити переклади поетичних творів. Вибір віршів для перекладу здійснено не за особливим планом, а в міру потреби й теми зустрічі. Тому не диво, що значна кількість віршів покладена під музику і їх виконувано перед німецькою публікою німецькою та українською мовами. Композитори Микола Лисенко, Олександр Білаш, Степан Спех, Тарас Ященко написали прекрасну музику до слів Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Ірини Сенік, Дмитра Павличка, Бориса Сулима, Ігоря Качуровського, Володимира Янева та інших.

Оскільки в минулому була можливість популяризувати українську поезію лише усно, відколи Україна зискала свою незалежність, зацікавлення для країни щораз більше зростає. Тепер друкуються переклади, українську мову можна студіювати на визначних університетах Німеччини.

Представлена тут збірка — це барвистий букет поетичних творів поетів з України, а частинно таких, що були змушені працювати на еміграції. Сподіваймося, що ця книжечка принесе любителям поезії моменти радості та щасливих почувань.

Перекладач дякує від щирого серця лекторові DAAD при кафедрі німецької філології Львівського національного університету імені Івана Франка, Каті Бруннер, за редакційну роботу. Глибока подяка належить пані Зоряні Гладкій за її знамените компетентно написане вступне слово, а панові Михайлові Смолюєві за його першорядно завершений переклад передмови німецькою мовою.

Ірина Качанюк-Спех

WORT DER ÜBERSETZERIN

Vor genau fünfzig Jahren wurde das erste Gedicht dieser Sammlung ins Deutsche übertragen – “Contra spem spero” von Lessja Ukrajinka. Es war so etwas wie ein Symbol, entgegen allen Hoffens die Hoffnung nicht zu verlieren, dass Europa die Ukraine kennen lernen möge. Vor einem halben Jahrhundert war die Ukraine weitgehend ein unbekanntes und offiziell nicht anerkanntes Land; des öfteren hat man den Ukrainern sogar ihre nationale Identität abgesprochen. Dennoch haben die Ukrainer nach dem Verlust ihrer Heimat die Verbundenheit mit dem Land ihrer Abstammung nicht verloren. Stets versuchten sie innerhalb internationaler Begegnungen durch Vorträge, kulturelle Veranstaltungen, Musikalische Darbietungen ihrer Umgebung das Wissen um ihre Heimat zu vermitteln. Ein Stückchen Ukraine wurde so in die Welt getragen, wodurch die Notwendigkeit entstand, ukrainische Poesie in Übersetzungen darzubieten. Die Auswahl der zu übersetzenden Gedichte erfolgte nicht nach einem bestimmten Plan, sondern wurde je nach Bedarf, dem Inhalt der Begegnung angepasst. So nimmt es nicht Wunder, dass eine ansehnliche Zahl der vorliegenden Gedichte vertont sind, die in zahlreichen Konzerten vor dem deutschen Publikum vorgetragen wurden – sowohl in Deutsch als auch in Ukrainisch. Die Komponisten wie Mykola Lysenko, Oleksandr Bilasch, Stephan Spiech, Taras Jastschenko haben zu Worten von Taras Schewtschenko, Iwan Franko, Lessja Ukrajinka, Iryna Senyk, Dmytro Pawlytschko, Borys Sulym, Ihor Katschurowskyj, Wolodymyr Janiw u. a. eindrucksvolle Musik geschrieben.

Während in Vergangenheit ukrainische Dichtung in Deutschland nur mündlich popularisiert werden konnte, ist nach Erreichung der Souveränität des Landes auch das Interesse für die Ukraine gewachsen. Übersetzungen werden gedruckt, Ukrainisch kann an namhaften Universitäten Deutschlands studiert werden.

Die vorliegende Sammlung ist ein bunter Strauß poetischer Werke von Dichtern aus der Ukraine, und teilweise solcher, die in der Emigration wirken mussten. Hoffentlich wird das vorliegende Büchlein allen Liebhabern der Dichtkunst Freude und einige besinnliche Minuten bescheren.

Die Übersetzerin dankt von ganzem Herzen der DAAD-Lektorin beim Lehrstuhl für die deutsche Philologie der Nationalen Iwan-Franko-Universität in L'wiw, Kati Brunner, für die redaktionelle Tätigkeit. Ein inniger Dank gilt Frau Sorjana Hladka für ihr ausgezeichnetes kompetent geschriebenes Vorwort, und Herrn Mychajlo Smolij für dessen hervorragende Übersetzung des Vorwortes ins Deutsche.

Irena Katschaniuk-Spiech

ЗМІСТ

Передмова	6
Тарас Шевченко	
Думка	8
Розрита могила	12
Великий Льох: Три душі.	16
Косар	26
Чи ми зустрінемося знову	28
Леся Українка	
Надія	30
Contra spem spero	32
Як дитиною було	34
Слово, чому ти не твердая криця	36
І все таки до тебе думка лине	38
Давня весна	40
Сім струн	42
Іван Франко	
Твої очі	52
Гримить	54
Безмежнеє поле	56
Котляревський	58
Земле, моя всеплодющая мати	60
Сипле сніг	62
Богдан-Ігор Антонич	
Momentum cum Deo	64
Молитва	66
Коляда	68
CONFITEOR.	70
Володимир Янів	
І я без слів	72
“Рожеві пелюстки надії...”	74
“Пливе хвилини нестримна хвиля...”	75
“Бажаємо, чи ні...”	78

INHALT

Vorwort.....	7
Taras Schewtschenko	
Klagelied	9
Das aufgerissene Grab.....	13
Die große Gruft: Drei Seelen	17
Der Mäher.....	27
Kommen wir je wieder zusammen.....	29
Lessja Ukrajinka	
Hoffnung.....	31
Contra spem spero	33
Wenn ich mal hinfiel.....	35
Wort, warum bist du nicht harter Granit	37
Und dennoch fliegt mein Sehnen nur zu dir	38
Vergangener Frühling	41
Sieben Saiten.....	43
Iwan Franko	
Deine Augen	53
Es donnert.....	55
Unendliche Felder.....	57
Kotljarevskij.....	59
Erde, meine fruchtbare Mutter	61
Leise rieselt weißer Schnee	63
Bohdan-Ihor Antonytsch	
Momentum cum Deo	65
Das Gebet	67
Weihnachtslied	69
CONFITEOR.....	71
Wolodymyr Janiw	
Wortlos	73
“Rosa Blüten meiner Hoffnung...”	75
“Minuten fliehn auf leichter Welle...”	77
“Gestellt in diese Zeit...”	79

Ігор Качуровський	
“Минулося...”	80
Ти про мене не думай	82
Ігор Калинець	
Церква	84
“Терен”	86
Ірина Сенік	
Вечірній Київ	88
“Небо зорями вишила Ніч...”	90
“Хто десять років...”	92
Василь Стус	
“Утекти од себе...”	94
“Як добре те...”	96
“Я блукав містом своєї юності...”	98
Ліна Костенко	
“Вечірнє сонце, дякую за день...”	100
“Страшні слова...”	102
“Стоїть у ружах золота колиска...”	104
Доля	106
Дмитро Павличко	
Радуйся, людино	110
“Любити ворогів...”	112
Два кольори	114
На Чорнобиль журавлі летіли	116
Олесь Лупій	
“У дзеркалах дніпровських плес...”	118
“Який же ти вродливий...”	120
“Ми всі – птахи небесні...”	122
“Позабудьмо дріб’язки, братове...”	124
“Щонайбільший досвід...”	126
Чекання	128

Ihor Katschurowskyj	
"Vorbei ist alles..."	81
Denke nicht an mich	83
Ihor Kalynez	
Die Kirche	85
"Die Schlehe..."	87
Irena Senyk	
Nacht über Kyjiv	89
"Die Nacht hat den Himmel mit Sternen bestickt..."	91
"Wer zehn Jahre..."	93
Wassyl Stus	
"Weit fort von sich zu fliehen..."	95
"Wie gut ist es..."	97
"Ich schlenderte durch die Stadt meiner Jugend..."	99
Lina Kostenko	
"Danke dir, Abendsonne, für den Tag..."	101
"Worte sind schrecklich..."	103
"Die gold'ne Wiege steht zwischen den Rosen..."	105
Schicksal	107
Dmytro Pawlytschko	
Freue dich, Mensch	111
"Den Feind zu lieben..."	113
Zwei Farben	115
Kraniche über Tschornobyl	117
Oles' Lupij	
"In Dnipro's tiefem Wasserreich..."	119
"Mächtig stehst du..."	121
"Wir alle sind die Himmelsvögel..."	123
"Vergesst, Brüder, das Nichtigte..."	125
"Die Niederlage als Erfahrung..."	127
Erwartung	129

Ярослав Камінецький	
“Тут на кручі...”	130
Борис Сулим	
Людино.....	132
Журба.....	134
Літній день.....	136
Ніна Бай	
“В моєму серці...”	138
Біографії поетів.....	140
Від перекладача.....	152

Jaroslaw Kaminezkyj	
"Wo die Ufer..."	131
Borys Sulym	
Der Mensch...	133
Die Sorge	135
Ein Sommertag	137
Nina Baj	
"In meinem Herzen..."	139
Biographien der Dichter	141
Wort der Übersetzerin	153

Літературно-художнє видання

БЕЗМЕЖНЕЄ ПОЛЕ

**Українська поезія у переспіві німецькою мовою
Ірини Качанюк-Спех**

Упорядник *Михайло Смолій*
Літературний редактор *Каті Бруннер*

Головний редактор *Богдан Будний*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 20.10.2009. Формат 84×108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Galleon.
Умовн. друк. арк. 8,4. Умовн. фарбо-відб. 8,4.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
E-mail: publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 9789661003391

9 789661 003391